

ДОРНОГОВЬ АЙМАГ
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ТЭРГҮҮЛЭГЧДИЙН
ТОГТООЛ

2017 оны 05 сарын 10 өдөр

Дугаар 45

Дорноговь аймаг, Сайншанд сум

Хөтөлбөр батлах тухай

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1.14, 25 дугаар зүйлийн 25.2, Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1.3 дахь заалт, Засгийн газрын 2017 оны 11 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Халдварт өвчнөөс сэргийлэх, хянах үндэсний хөтөлбөр”, аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2016 оны 02/11 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Хөгжлийн төлөө хамтдаа” аймгийн Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 2.3.3 дахь заалтыг тус тус үндэслэн аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдээс ТОГТООХ нь:

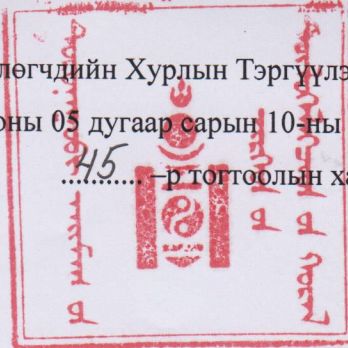
1. “Халдварт өвчнөөс сэргийлэх, хянах” аймгийн дэд хөтөлбөрийг хавсралтаар баталсугай.
2. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг баталж, аймгийн хэмжээнд үр дүнтэй зохион байгуулан, хэрэгжилтийн тайланг бүтэн жилээр гарган аймгийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн Хуралд танилцуулж ажиллахыг аймгийн Засаг дарга Т.Энхтүвшинд үүрэг болгосугай.
3. Тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн нарийн бичгийн дарга Н.Хонгорзулд даалгасугай.

ДАРГА

С.ТҮМЭНБАЯР

0000010

ХАЛДВАРТ ӨВЧНӨӨС СЭРГИЙЛЭХ, ХЯНАХ ДЭД ХӨТӨЛБӨР

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

Монгол Улсын Засгийн газраас “Халдварт өвчинтэй тэмцэх үндэсний хөтөлбөр”-ийг 2002-2010, 2011-2015 онд, “Сүрьеэтэй тэмцэх, сэргийлэх үндэсний стратеги”-ийг 2010-2015 онд, “Улаанбурханы өвчлөлийг таслан зогсоох стратеги”-ийг 2012-2015 онд, “БЗДХ, ХДХВ/ДОХ-оос сэргийлэх үндэсний стратеги төлөвлөгөө”-г 2010-2015 онд тус тус хэрэгжүүлсэн.

Дээрх хөтөлбөрүүд хэрэгжиж халдварт өвчинтэй тэмцэх, сэргийлэх ажлыг хэрэгжүүлэх төрийн болон төрийн бус байгууллага, аж ахуй нэгж, олон улсын байгууллагуудын хамтын ажиллагаа, уялдаа сайжирч, халдварт өвчний дэгдэлтийг эрт сэрэмжлүүлэх, тандалт, хариу арга хэмжээний болон томуугийн тандалтын тогтолцоо үндэсний хэмжээнд бий болсон. Мөн дархлаажуулалтын хамралтыг 98 хувьд хүргэж, сүүлийн 10 жилд сахуу, нярайн татран, хөхүүл ханиад өвчлөл бүртгэгдээгүй бөгөөд хепатитийн А вируст халдварыг 1.5 дахин, гахай хавдар өвчнийг 4.2 дахин бууруулж, халдварт саа өвчнийг устгасан батламжийг ДЭМБ-аас 2000 онд гардан авсан.

Эрүүл мэндийн статистикийн үзүүлэлтээр 2015 онд улсын хэмжээнд 29 төрлийн цочмог халдварт өвчний 59,400 тохиолдол бүртгэгдэж, бүртгэгдсэн нийт халдварт өвчний 58.2 хувийг амьсгалын замын халдварт өвчин, 28.1 хувийг бэлгийн замаар дамжих халдвар, 9.9 хувийг гэдэсний халдварт өвчин, 0.8 хувийг зоонозын халдварт өвчин тус тус эзэлж байна. Энэ нь сүүлийн 5 жилийн байдалтай харьцуулбал амьсгалын замын халдварт өвчин 47.5 хувь нэмэгдэж, бэлгийн замаар дамжих халдвар 6.5 хувиар, гэдэсний халдвар 0.2 хувиар тус тус буурсан байна.

Аймгийн хэмжээнд 2007 онд 10000 хүн амд 265.8 халдварт өвчний тохиолдол бүртгэгдэж байсан бол 2014 онд 134.8 болж буурсан хэдий ч 2016 онд 266.9 болон өсч улс /227,8/, аймгийн /177,5/ дундажаас өндөр байна. Тус аймаг нь сүрьеэгийн өвчлөл өндөртэй аймгуудын нэг бөгөөд 10000 хүн амд 12.7 буюу аймгуудын дундажаас 3.2-оор их, өвчлөгсдийн 54,8% нь эрэгтэйчүүд, 41,6% нь ажилгүй хүмүүс, нийт өвчлөлийн 72.2%-нь хүн амын төвлөрөл ихтэй Сайншанд, Замын Үүд сумдад бүртгэгдэж байгаа нь хүн амын шилжилт хөдөлгөөн, ядуурал, хотжилт, орчны бохирдол, хүн амын эрүүл мэндийн боловсрол, зан үйл, эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмж зэрэг олон хүчин зүйлстэй холбоотой юм. Сүүлийн жилүүдэд олон эмэнд дасалтай сүрьеэ /ОЭДС/, хүүхдийн сүрьеэгийн өвчлөл нэмэгдэж, 2014-2016 онд ОЭДС-24, хүүхдийн сүрьеэ –21 тохиолдол бүртгэгдэж, 2014-2016 онд сүрьеэ өвчнөөр 19 хүн нас барж, сүрьеэ өвчний оношийн баталгаажилт 2016 онд 68%, эдгэрэлт нь 85,4% -д хүрч улсын дундажаас 2%-иар доогуур буюу тэр түвшинд байгаа нь цаашид анхаарах асуудлын нэг болоод байна.

Тус аймагт бүртгэгдсэн нийт халдварт өвчний 21%-ийг БЗДХ эзэлж улс, аймгийн дундажаас тогтмол өндөр байгаа нь хилийн боомт, дэд бүтэц, уул уурхайн хөгжлийг даган

хүн амын гадаадын ба дотоодын шилжилт хөдөлгөөн их байгаатай болон хүн амын эрүүл мэндийн боловсрол, зөв хандлага, дадал хангалтгүй байгаатай холбоотой гэж үзэж байна.

2016 онд жирэмсний хяналтанд орсон эмэгтэйчүүдийн 2.6% -д нь (улсын дундаж 1.9%) тэмбүү өвчин илэрсэн бөгөөд эрт илрүүлж, эрүүлжүүлснээр төрөлхийн тэмбүүгийн тохиолдол бүртгэгдээгүй байна.

Бага насны хүүхдүүдийн дунд амьсгалын замын цочмог халдварт томуу, томуу төст өвчин, хатгалгаа өвчний тохиолдол сүүлийн жилүүдэд нэмэгдэх хандлагатай байна. Эдгээр өвчний үүсгэгчид нь хоруу чанар ихтэйн улмаас амархан хүндрэлд хүргэж нас баралтын шалтгаан болж байгаа учир улиралчлалыг угтуулан томуугийн эсрэг вакцины нөөцийг бүрдүүлж, санхүүжилтийн асуудлыг шийдвэрлэх, сайн дурын дархлаажуулалтыг өрнүүлэх хэрэгтэй байна. 2016 онд улаанбурханы дэгдэлт болж бүртгэгдсэн улаанбурхан өвчнөөр өвчлөгсдийн 77.4 хувь нь вакцинд хамрагдсан насны хүмүүс байгаа нь дархлааны тогтоц буурсан, бүрэн тунд хамрагдаагүй зэрэгтэй холбоотой байж болох юм.

Дорноговь аймаг нь БНХАУ-тай хил залгаа байрладаг, Ази Европыг холбосон төмөр зам, автозам 6 сумын нутаг дэвсгэрээр дайран өнгөрдөг, байнгын үйл ажиллагаатай хилийн боомтуудтай, хил худалдаа, ачаа тээвэр, хүн амын шилжилт хөдөлгөөн, хөдөлгөөнт хүн ам ихтэй зэрэг нь шинэ болон дахин сэргэж буй халдварууд зөөвөрлөгдөн орж ирэх эрсдлийг дагуулж байдаг. Тухайлбал: 1996 онд Сайншанд суманд холер өвчний 6 тохиолдол бүртгэгдэж, 410 хавьталыг хяналтанд авч, 50 хоног хөл хорио тогтоон 57.0 сая төг зарцуулж байсан.

Түүнчлэн уур амьсгалын өөрчлөлт, даяаршил, хотжилт, шилжилт хөдөлгөөн, ядуурал, ажилгүйдэл, эм бэлдмэлийн зохисгүй хэрэглээ ихэсч, халдварт өвчнөөс сэргийлэх иргэдийн зөв зан үйл төлөвшөөгүй байгаа нь зонхилон тохиолдох халдварт өвчин, шинэ болон дахин сэргэж байгаа халдварт өвчний тархалт нэмэгдэхэд нөлөөлж байна.

Иймээс халдварт өвчинтэй тэмцэх, сэргийлэх талаар эрүүл мэндийн салбарын бэлэн байдал, хариу арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, халдварт өвчний дэгдэлтийн үеийн эрсдэлийн харилцаа холбооны чадавхийг сайжруулах, салбар хоорондын оролцоо, хамтын ажиллагааг бэхжүүлэх, хүн амд зөв зан үйл төлөвшүүлэх зорилгоор Халдварт өвчнөөс сэргийлэх, хянах аймгийн дэд хөтөлбөр (цаашид “хөтөлбөр” гэх)-ийг боловсруулав.

Хоёр. Хөтөлбөрийн зорилго, зорилт, хэрэгжүүлэх хугацаа

2.1. Хөтөлбөрийн зорилго

Халдварт өвчнийг тандах, сэргийлэх, дэгдэлтийн үеийн хариу арга хэмжээг уян хатан, чанартай, хүртээмжтэй, шуурхай зохион байгуулах чадавхийг бэхжүүлэхэд бусад салбарын оролцоог нэмэгдүүлэх, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах замаар халдварт өвчний тархалтыг бууруулахад оршино.

2.2. Хөтөлбөрийн зорилт

Хөтөлбөрийн хүрээнд дараах зорилтыг дэвшүүлж байна:

Зорилт 1. Дархлаажуулалт бүхий халдварт өвчний тандалт, дархлаажуулалтын дараах урвал хүндрэлийн тандалтыг эрчимжүүлэх, дархлаажуулалтын хамралтыг нэмэгдүүлэх замаар тарилгаар сэргийлэгддэг халдварт өвчний тохиолдол, эндэгдлийг бууруулна.

Зорилт 2. Хепатитийн вируст халдвараас урьдчилан сэргийлэх, халдварыг эрт илрүүлэх, хүн амын дундах вирус халдварын тархалтыг хязгаарлах, өвчлөл, нас баралтыг бууруулна.

Зорилт 3. Шинэ болон сэргэн тархаж байгаа халдвар, цартахал, томуу, томуу төст өвчний тандалтыг өргөжүүлэх замаар хариу арга хэмжээний бэлэн байдлыг ханган орчны бохирдолтой холбоотой халдварт өвчний дэгдэлтээс сэргийлэх, тандах цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Зорилт 4. Сүрьеэ өвчний илрүүлэлт, оношилгоо, эмчилгээнд шинэлэг аргыг нэвтрүүлж, салбар хоорондын олон талт хамтын ажиллагааг өргөжүүлэн үйлчлүүлэгч төвтэй тусламж үйлчилгээг цогц байдлаар үзүүлнэ.

Зорилт 5. БЗДХ, ХДХВ-ын халдвараас урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх, эрүүл мэндийн цогц, чанартай тусламж, үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж халдварын тархалтыг бууруулна.

Зорилт 6. Зоонозын шалтгаант болон дамжуулагчаар дамжих, зоонозын анзаарагддаггүй зарим өвчний тандалтын тогтолцоог өргөжүүлэх, дэгдэлтийн үеийн хариу арга хэмжээний чадавхийг сайжруулна.

Зорилт 7. Галбарын тархвар судлалын сургалтын хөтөлбөрийг сайжруулах, эрсдэлийн үеийн мэдээлэл, харилцаа холбооны чадавхийг бэхжүүлнэ.

2.3. Хөтөлбөр хэрэгжих хугацаа

Хөтөлбөрийг 2017-2021 онд хэрэгжүүлнэ.

Гурав. Хөтөлбөрийн зорилтыг хангах үйл ажиллагаа

3.1. Хөтөлбөрийн 1 дүгээр зорилтыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл, хүрэх үр дүн

3.1.1. Үйл ажиллагааны чиглэл 1. Дархлаажуулалтын хамралтын цахим бүртгэлийг нэвтрүүлж, хүний нөөц, санхүүжилтийн тогтвортой байдлыг хангах замаар товллын дархлаажуулалтын хамралтыг нэмэгдүүлэх талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

3.1.1.1 Дархлаажуулалтын нэгдсэн цахим бүртгэлийг сум, өрхийн эрүүл мэндийн төв, аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн төрөх тасаг, аймгийн эрүүл мэндийн газарт нэвтрүүлэх;

3.1.1.2 Дархлаажуулалтын үйл ажиллагааг эрүүл мэндийн болон бусад салбарын хөтөлбөртэй уялдуулах;

3.1.1.3 Тодорхой үе шаттайгаар төсөвт тусгах замаар вакцин, биобэлдмэлийн хүйтэн хэлхээний тоног төхөөрөмжийн хангамж, засвар, үйлчилгээний зардлыг нэмэгдүүлэх;

3.1.1.4 Дархлаажуулалтын анхан шатны нэгжүүд дархлаажуулалтын чиглэлээр ажиллах хүний нөөцийг тасралтгүй бэлтгэх, давтан сургах.

3.1.2. Үйл ажиллагааны чиглэл 2. Дэлхий нийтээр халдварт саа өвчнийг устгах хүртэл “Халдварт саа өвчнийг устгасан байдал”-аа хадгалах талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

3.1.2.1 Халдварт саа өвчин бусад улс орноос зөөвөрлөгдөн орж ирэхээс урьдчилан сэргийлэх, тандах, хянах, хариу арга хэмжээний бэлэн байдлыг хангах;

3.1.2.2 Дархлаажуулалтын товлалд халдварт саагийн эсрэг идэвхгүйжүүлсэн вакциныг үе шаттайгаар нэвтрүүлэх;

3.1.2.3 Халдварт саа өвчнийг тандах, илрүүлэх, оношлох, эмчлэх чиглэлээр эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнийг давтан сургах.

3.1.3. Үйл ажиллагааны чиглэл 3. Улаанбурхан, улаанууд өвчний тандалт, хяналтыг сайжруулах талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

3.1.3.1 Хүүхэд бүрийг улаанбурхан, улаануудын эсрэг товлолын дархлаажуулалтын бүрэн тунд хамруулах, эрсдэлт бүлгийн хүн амыг 4 жил тутам улаанбурхан, улаанууд өвчний эсрэг вакцинаар дархлаажуулах;

3.1.3.2 Эх, нярайн эрүүл мэндийн тандалтын тогтолцоогоор төрөлхийн улаануудын хамшинжийг тандах;

3.1.3.3 Улаанбурхан, улаанууд, төрөлхийн улаанууд зэрэг дархлаажуулалт бүхий халдварт өвчнийг тандах, илрүүлэх, оношлох, эмчлэх чиглэлээр эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнийг давтан сургах,

3.1.3.4 Улаанбурхан өвчний дэгдэлтээс урьдчилан сэргийлэх, тандах, хариу арга хэмжээний бэлэн байдлыг хангах

3.1.4. Үйл ажиллагааны чиглэл 4. Дархлаажуулалтын дараах урвал хүндрэлийн тандалтыг эрчимжүүлж, сайн дурын дархлаажуулалтын хамралтыг нэмэгдүүлнэ.

3.1.4.1 Дархлаажуулалтын дараах урвал, хүндрэлийн мэдээллийг цахим бүртгэлд шилжүүлэх.

3.1.4.2 Сайн дурын дархлаажуулалтыг сурталчилан, хамралтыг нэмэгдүүлэх

Хүрэх үр дүн: Товлолын дархлаажуулалтын бүрэн тунгийн хамралтыг 99,2 хувиас бууруулахгүй, сайн дурын дархлаажуулалтыг сурталчилан тарилгаар сэргийлэх халдварт өвчнийг хяналтад авч, халдварт саа өвчнийг устгасан байдлаа хадгална.

3.2. Хөтөлбөрийн 2 дугаар зорилтыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл, хүрэх үр дүн

3.2.1. Үйл ажиллагааны чиглэл 1. Хүн амыг хепатитийн вируст халдвараас урьдчилан сэргийлэх, тэдний эрсдэлт зан үйлийг өөрчилж, хепатитийн А, В вируст халдварын эсрэг дархлаажуулалтыг өргөжүүлэх, мэдээллийн нэгдсэн цахим сан бий болгох замаар халдварын сэргийлэлт, хяналтын тогтолцоог бэхжүүлэх талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

3.2.1.1 Хүн ам, эрсдэлт бүлгийн дунд хепатитийн вируст халдварын талаар болон эрсдэлт зан үйлийг өөрчлөх чиглэлээр сургалт, сурталчилгааг зохион байгуулах;

3.2.1.2 Эрүүл мэндийн байгууллагад халдвараас сэргийлэх хяналтын тогтолцоог бэхжүүлэн халдваргүйтгэл, ариутгал, эмнэлгийн хог хаягдлын нэгдсэн тогтолцоог бий болгох, тушаалын хэрэгжилтыг хангах

3.2.1.3 Эрсдэлт бүлгийн хүн ам, эрүүл мэндийн ажилтан, цусны донор, анагаахын оюутнуудыг хепатитийн В вируст халдварын эсрэг вакцинаар дархлаажуулах;

3.2.1.4 Вируст хепатитийн мэдээллийн цахим санг бүрдүүлэхдээ хувь хүний нууцыг хамгаалах.

3.2.2. Үйл ажиллагааны чиглэл 2. Хүн амын дунд хепатитийн вируст халдварын эрт илрүүлэх, оношилгоо, эмчилгээний багц тусламж, үйлчилгээг тэгш хүртээмжтэй, үр дүнтэй үзүүлэх төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг хөгжүүлэх талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

3.2.2.1 Хүн ам, эрсдэлт бүлгийн дунд хепатитийн вируст халдварыг илрүүлэх үйл ажиллагааг үе шаттай зохион байгуулан тархалтыг тогтоох;

3.2.2.2 Хепатитийн вируст халдварын шинжилгээ, оношилгоо, эмчилгээний тандалтын тогтолцоог нэвтрүүлэх;

3.2.2.3 Хепатитийн вируст халдварыг илрүүлэх лабораторийн оношилгоонд ДЭМБ болон олон улсын стандартын шаардлага хангасан урвалж, оношлуурыг хэрэглэдэг болох;

3.2.2.4 Хепатитийн вируст халдварын эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг хүн амд үзүүлэх загварыг өрх, сумын эрүүл мэндийн төвүүдэд бий болгох;

3.2.2.5 Хепатитийн вируст халдварт өртөгсдийг оношлох, эмчлэх, сэргийлэх тусламж үйлчилгээнд төр, хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагуудыг татан оролцуулж, хамтран ажиллах.

3.2.3. Үйл ажиллагааны чиглэл 3. Хепатитийн вируст халдварын талаарх эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажлыг эрчимжүүлж, үр дүнг эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээнд нэвтрүүлэх талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

3.2.3.1 Хепатитийн вируст халдварын чиглэлээр судалгааны ажлыг хийх;

Хүрэх үр дүн. Хепатитийн А, В вируст халдварын эсрэг сайн дурын дархлаажуулалтын үйл ажиллагаа өргөжинө. Хепатитийн В вируст халдварын эсрэг дархлаажуулалтад хамрагдсан эрсдэлт бүлгийн хүн ам, эмнэлгийн ажилтнуудын хувийг 90-д хүргэж, хепатитийн вируст халдварын шинэ тохиолдлыг 10 000 хүн амд 7 промилль болгож, хепатитийн В вируст халдварын тархалтыг бууруулж, элэгний С вирусийн голомтыг устган халдварт тархалтыг таслан зогсооно.

3.3. Хөтөлбөрийн 3 дугаар зорилтыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл, хүрэх үр дүн

3.3.1. Үйл ажиллагааны чиглэл 1. ДЭМБ-ын Ази, Номхон далайн баруун бүсийн “Шинэ болон сэргэн тархаж байгаа халдвартай тэмцэх стратеги (Ш)”-ийн бодлого, үйл ажиллагааны чиглэлтэй уялдуулан шинэ болон сэргэн тархаж байгаа халдварын тандалт, хяналт, хариу арга хэмжээний бэлэн байдлын чадавхийг нэмэгдүүлэх талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

3.3.1.1 Олон улсын эрүүл мэндийн дүрэм (2005)-ийг хэрэгжүүлэх үндэсний чадавхийг нэмэгдүүлж, салбар дундын болон салбар хоорондын үйл ажиллагааны эрхзүйн орчныг боловсронгуй болгон үйл ажиллагааг нь уялдуулах;

3.3.1.2 Эрүүл мэндийн байгууллагад шуурхай удирдлагын нэгжийг үе шаттайгаар байгуулан мэдээлэл солилцоог тогтмолжуулах, нийгмийн эрүүл мэндийн онцгой байдлын үеийн удирдлагын тогтолцоог нэвтрүүлэх;

3.3.1.3 Халдварт өвчний дэгдэлт, нийгмийн эрүүл мэндийн онцгой байдлын үед эрсдэлийн үнэлгээ хийх болон халдварт өвчнөөс сэргийлэх, хянах чиглэлээр хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг тогтмолжуулах, чанаржуулах, мэргэжилтнүүдийг давтан сургах;

3.3.1.4 Дэгдэлтийн үеийн хариу арга хэмжээний эрсдэлийн нөөцийн санг (санхүүгийн болон эм, урвалж, оношлуур, ариутгал, халдваргүйтгэлийн бодис, тоног төхөөрөмж г.м) бий болгож, жил бүр нөхөх

3.3.2. Үйл ажиллагааны чиглэл 2. Томуугийн тандалтын тогтолцоог бэхжүүлэх, болзошгүй цартахал болон шинэ халдварын үед авах хариу арга хэмжээний бэлэн байдлыг хангах талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

3.3.2.1. Томуугийн болзошгүй цартахал, шинэ болон сэргэн тархаж байгаа халдварт өвчний дэгдэлтийн үеийн бэлэн байдал, хариу арга хэмжээний чадавхийг үнэлж, хэрэгжүүлэх арга хэмжээг төлөвлөх;

3.3.2.2. Томуугийн эсрэг вакцинаар дархлаажуулах зорилтот бүлгийн хүн амын хүрээг нэмэгдүүлэх, хүн амд чиглэсэн мэдээлэл, сургалт, сурталчилгааг өргөтгөх;

3.3.2.3. Томуугийн вирусын эсрэг эм, бэлдмэлийн нөөцийн бэлэн байдлыг хангах;

3.3.3. Үйл ажиллагааны чиглэл 3. Орчны бохирдолтой холбоотой халдварт өвчнөөс сэргийлэх, тандах, хоол, хүнс, усаар дамжих халдварын дэгдэлтийн үеийн хариу арга хэмжээг бэхжүүлэх талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

3.3.3.1 Орчны бохирдлын халдварт өвчинд нөлөөлөх нөлөөллийг судалж, хэрэгжүүлэх арга хэмжээг төлөвлөхөд байгаль орчин, дэд бүтцийн салбарын байгууллагатай хамтран ажиллах;

3.3.3.2 Хоолны хордлогот халдварын тандалт, хариу арга хэмжээг зохион байгуулахад эрүүл мэндээс бусад салбарын байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг тодорхойлж, хамтран ажиллах эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгох;

3.3.3.3. Хоол, хүнс, усаар дамжих халдварын дэгдэлтийн үеийн эрсдэлийг үнэлэх, хариу арга хэмжээг шуурхай зохион байгуулах удирдамж боловсруулан мөрдүүлэх;

3.3.3.4. Хоол, хүнс, усаар дамжих халдварын тархалтад нөлөөлөх эрсдэлийг бууруулах, стандартын шаардлага хангасан ундны усаар хүн амыг хангах, хот, суурин газрын бохир усыг цэвэрлэж байгаа түвшинд үнэлгээ хийх, хүүхдийн байгууллагад ариун цэвэр, эрүүл ахуйн стандартыг мөрдүүлэхэд мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх.

3.3.4. Үйл ажиллагааны чиглэл 4. Халдварт өвчний лабораторийн оношилгоо, хүний нөөцийн чадавхийг нэмэгдүүлэх талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

3.3.4.1. Лабораторийн шинжилгээний чанарын удирдлагын тогтолцоог нэвтрүүлэх;

3.3.4.2. Шинэ болон сэргэж байгаа халдварын оношилгооны нөөцийн бэлэн байдлыг хангах;

3.3.4.3. Халдварт өвчин үүсгэгчийн эмийн тэсвэржилтийг тандах нэгдсэн сүлжээнд хамрагдах;

3.3.4.4. Лабораторийн эмч, мэргэжилтнүүдийн мэргэжлийн ур чадварыг дээшлүүлэх чиглэлээр сургалтанд хамруулах;

3.3.4.5. Биологийн халдвартай байж болзошгүй сорьцийг тээвэрлэх үйл ажиллагааг боловсронгуй болгож жигдрүүлэх.

Хүрэх үр дүн: Салбар дундын болон салбар хоорондын хамтын ажиллагаа бэхжиж, шинэ болон сэргэн тархаж байгаа халдварын тандалт, хариу арга хэмжээний чадавх сайжирсан байна. Эрсдэлт бүлгийн хүн амын 15 хувийг улирлын томуугийн эсрэг дархлаажуулалтад хамруулсан байна.

3.4. Хөтөлбөрийн 4 дүгээр зорилтыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл, хүрэх үр дүн

3.4.1. Үйл ажиллагааны чиглэл 1. Хүн амын дунд сүрьеэ өвчнийг эрт илрүүлж, төгс эмчлэх замаар халдварын тархалтыг хязгаарлах талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

3.4.1.1 Эрсдэлт бүлгийн хүн амын дунд хийж байгаа сүрьеэг илрүүлэх идэвхтэй үзлэг, сорьц тээвэрлэлтийг тогтмолжуулах;

3.4.1.2 Сүрьеэгийн оношилгоо, эмчилгээнд шинэ техник, технологи нэвтрүүлэх;

3.4.1.3 Сүрьеэ өвчний оношилгоо, эмчилгээг чанарын шаардлага хангасан эм, урвалж бодис, оношлуураар тасралтгүй хангах;

3.4.1.4 Сүрьеэгийн чиглэлээр эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх эмч, мэргэжилтэн, хүний нөөцийг нэмэгдүүлэх, тэднийг тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх;

3.4.1.5 Сүрьеэгийн тандалтын тогтолцоог бэхжүүлж, сүрьеэгийн цахим мэдээллийн системийн тогтвортой байдлыг хангаж ажиллах.

3.4.2. Үйл ажиллагааны чиглэл 2. Олон талт хамтын ажиллагааг өргөжүүлэн үйлчлүүлэгч төвтэй тусламж үйлчилгээг цогц байдлаар үзүүлэх талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

3.4.2.1. Сүрьеэгийн өвчлөлийг бууруулах чиглэлээр орон нутгийн түвшинд бодлого боловсруулагч, шийдвэр гаргагч нарт зориулсан сурталчилгаа нөлөөллийн ажил зохион байгуулах;

3.4.2.2. Үйлчлүүлэгчдэд нийгэм, сэтгэл зүйн дэмжлэг үзүүлэх ажилд төрийн болон төрийн бус байгууллагуудыг татан оролцуулах;

3.4.2.3. Олон нийтэд суурилсан үйл ажиллагааг өргөжүүлэх замаар сүрьеэгийн тусламж, үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх;

3.4.2.4. Эрүүл мэндийн байгууллагын халдварын сэргийлэлт хяналтыг сайжруулан үйлчлүүлэгчдэд ээлтэй орчин бүрдүүлэх;

3.4.2.5. Хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хамтран иргэдэд эрүүл мэндийн боловсрол олгох, зөв мэдлэг дадал, хандлага төлөвшүүлэх үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх.

Хүрэх үр дүн: Сүрьеэгийн илрүүлэлтийг нэмэгдүүлж, эмчилгээний үр дүнг 90 хувьд хүргэж, оношийн баталгаажилтыг 70,0 хувьд хүргэнэ.

3.5. Хөтөлбөрийн 5 дугаар зорилтыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл

3.5.1. Үйл ажиллагааны чиглэл 1. Хүн ам, ялангуяа эрсдэлт бүлгийн хүн амд БЗДХ, ХДХВ-ын халдвараас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, халдварын тархалтыг бууруулах, ХДХВ-ын халдвараас үүдэлтэй тэгш бус байдал, ялгаварлан гадуурхалтыг бууруулах талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

3.5.1.1. БЗДХ, ХДХВ-ын халдварын тархалтыг бууруулахад иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хуулиар хүлээсэн үүрэг, оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор ажлын байран дахь урьдчилан сэргийлэх сургалт, мэдээллийг өргөжүүлэх;

3.5.1.2. БЗДХ, ХДХВ-ын халдвар, бэлгийн болон хүйсийн чиг баримжааны илэрхийллээс үүдэлтэй ялгаварлан гадуурхалтаас сэргийлэх чиглэлээр тухайн салбарын онцлогт тохирсон сургалт, мэдээллийн ажлыг эрчимжүүлэх;

3.5.1.3. Эрсдэлт бүлгийн хүн амтай ажилладаг төрийн бус байгууллагын ажилтнуудыг сургалтад хамруулах, үйл ажиллагааны тогтвортой байдлыг хангахад дэмжлэг үзүүлэх.

3.5.2. Үйл ажиллагааны чиглэл 2. БЗДХ, ХДХВ/ДОХ-ын үед үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дээшлүүлэх талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

3.5.2.1. БЗДХ, ХДХВ/ДОХ-ын эмчилгээнд шаардлагатай эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, урвалж, оношлуурын хангамжийн тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх;

3.5.2.2. БЗДХ, ХДХВ/ДОХ-ын чиглэлээр эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх эмч, эмнэлгийн мэргэжилтний нөөцийг нэмэгдүүлэн сургалтад хамруулах;

3.5.2.3. БЗДХ, ХДХВ/ДОХ-ын лабораторийг шаардлагатай урвалж, оношлуур, тоног төхөөрөмжөөр хангаж, мэргэжилтнүүдийг сургах.

3.5.3. Үйл ажиллагааны чиглэл 3. Аймгийн түвшинд салбар хоорондын хамтын ажиллагааг нэгдсэн зохицуулалтаар зохион байгуулан дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

3.5.3.1. Аймгийн түвшинд салбар хоорондын хамтын ажиллагааг нэмэгдүүлж, нэгдсэн төлөвлөгөөтэй, хэрэгжилтэнд эрүүл мэндийн зөвлөл хяналт тавьж ажиллах

3.5.3.2. БЗДХ, ХДХВ/ДОХ-оос сэргийлэх, тандах, хянахад шаардагдах хөрөнгийг хэрэгцээнд тулгуурлан үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх, орон нутгийн дэмжлэг авах

3.5.3.3. БЗДХ, ХДХВ-ын халдварын чиглэлээр эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажлыг нэмэгдүүлэн өргөжүүлэх

Хүрэх үр дүн: Тэмбүүгийн халдварын тохиолдлын түвшинг 30 хувиар бууруулж, зонхилон тохиолдох бэлгийн замын халдварт өвчнүүдийг 10 000 хүн амд 45-д хүргэнэ.

3.6. Хөтөлбөрийн 6 дугаар зорилтыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл, хүрэх үр дүн

3.6.1. Үйл ажиллагааны чиглэл 1. Зоонозын өвчний байгалийн голомтын тандалтын тогтолцоог бэхжүүлэх, идэвхжлийн зэргийг тогтоох, хяналтыг тогтмолжуулах талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

3.6.1.1. Нутагшмал, шинээр болон сэргэн тархаж байгаа зоонозын өвчний байгалийн голомтыг илрүүлэх, тандах, хянах;

3.6.1.2. Зоонозын өвчний байгалийн голомтын эрсдэлийн зураглалд үндэслэн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг төлөвлөн хэрэгжүүлэх;

3.6.2. Үйл ажиллагааны чиглэл 2. Дамжуулагчаар дамжих халдвар болон зоонозын анзаарагддаггүй зарим өвчний тандалтыг өргөжүүлэх талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

3.6.2.1. Анзаарагддаггүй зоонозын өвчний тандалтыг сайжруулж, оношилгооны чадавхийг сайжруулах чиглэлээр эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнүүдийг сургах.

3.6.3. Үйл ажиллагааны чиглэл 3. Зоонозын өвчний эрт сэрэмжлүүлэг, дэгдэлтийн үеийн хариу арга хэмжээний чадавхийг бэхжүүлэх талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

3.6.3.1. Зоонозын өвчний тандалт, хяналтын тогтолцоог олон салбарын оролцоонд тулгуурлан зохион байгуулах;

3.6.3.2. Зорилтот бүлгийн хүн амд чиглэсэн зоонозын өвчний өвөрмөц болон өвөрмөц бус сэргийлэлтийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх;

3.6.3.3. Зоонозын өвчний дэгдэлтийн үеийн хариу арга хэмжээний бэлэн байдлыг хангах зорилгоор эрсдэлийн нөөцийн сан бүрдүүлэх;

3.6.3.4. Зоонозын шалтгаант хүний өвчлөлийн тохиолдлыг эрт илрүүлэх, мэдээлэх, оношлох, эмчлэх, хянах, сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх.

Хүрэх үр дүн: Зоонозын өвчний тандалт, хянах, сэргийлэх арга хэмжээг олон салбарын оролцоонд тулгуурлан зохион байгуулснаар зоонозын өвчний эрсдэлийг бууруулна.

3.7. Хөтөлбөрийн 7 дугаар зорилтыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл, хүрэх үр дүн

3.7.1. Үйл ажиллагааны чиглэл 1. Талбарын тархвар судлалын сургалтын хөтөлбөрт мэргэжилтнүүдийг хамруулж нийгмийн эрүүл мэндийн онцгой байдлын үеийн хариу арга хэмжээний чадавхийг бэхжүүлэх талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

3.7.1.1. Талбарын тархвар судлалын сургалтанд эмч, мэргэжилтнүүдийг хамруулах;

3.7.1.2. Зонхилон тохиолдох халдварт, халдварт бус өвчнийг тандах, судлах, хэтийн төлвийг тооцоолох, нотолгоонд тулгуурласан арга хэмжээний зөвлөмж боловсруулахад талбарын тархвар судлаачдыг татан оролцуулах, гаргасан зөвлөмжийг шийдвэр гаргагчид хүргүүлэх;

3.7.2. Үйл ажиллагааны чиглэл 2. Эрсдэлийн үеийн мэдээлэл, харилцаа холбооны чадавхийг нэмэгдүүлэх талаар дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

3.7.2.1. Нийгмийн эрүүл мэндийн онцгой байдал үүссэн үед эрсдэлийн нөхцөл байдлын талаар нэгдсэн мэдээлэл өгөх, мэдээлэл солилцох механизм бүрдүүлэх, аймаг, орон нутагт эрсдэлийн мэдээлэл, харилцааны баг байгуулан үйл ажиллагааг тогтмолжуулах;

3.7.2.2. Эрүүл мэндийн байгууллагад эрсдэлийн мэдээллийн чиглэлээр мэргэжилтэн сургах, дадлагажуулах;

3.7.2.3. Эрсдэлийн үеийн мэдээлэл, харилцаа холбооны чиглэлээр салбар хоорондын хамтын ажиллагааг сайжруулах, хэвлэл мэдээллийн ажилтнуудтай хамтран ажиллах.

Хүрэх үр дүн: Талбарын тархвар судлаачдыг бэлтгэснээр нийгмийн эрүүл мэндийн онцгой байдлын үеийн хариу арга хэмжээний хүний нөөцийн чадавх сайжирна. Эрсдэлийн үеийн мэдээлэл, харилцаа холбооны чадавхийг нэмэгдүүлснээр хүн ам, шийдвэр гаргагчдыг үнэн бодит мэдээллээр цаг алдалгүй хангана.

Дөрөв. Хөтөлбөрийн үр нөлөө, бүтээгдэхүүн, шалгуур үзүүлэлт

4.1. Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө

4.1.1. Дархлаажуулалт болон халдварт өвчний эрт илрүүлэлт, хариу арга хэмжээний үр дүнд халдварт өвчний тархалт, дэгдэлтийг хязгаарлаж, таслан зогсоосноор халдварт өвчний эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний шууд болон шууд бус зардлыг бууруулна.

4.1.2. Халдварт өвчнөөс шалтгаалсан өвчлөл, эндэгдлийг бууруулснаар хүн амын өсөлтөд эерэгээр нөлөөлнө.

4.1.3. Сүрьеэгийн өвчлөл, эндэгдлийг бууруулснаар идэр насны залуучуудын хөдөлмөрийн чадвар түр алдалтыг багасгаж, хөдөлмөр эрхлэлт нэмэгдэж хүн амын ядуурлын түвшин буурна. Нийгмийн халамж, үйлчилгээний зардал багасна.

4.1.4. Байгалийн голомтот болон зоонозын халдварт өвчин, хүрээлэн байгаа орчны нөлөөлөх эрсдэл багассанаар мал амьтан, хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, гадаад, дотоод худалдаа, аялал жуулчлал өснө.

4.2. Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө

4.2.1. Халдварт өвчинтэй тэмцэх сэргийлэх үйл ажиллагааны бүтэц, зохион байгуулалт, менежмент боловсронгуй болж дэлхийн жишигт нийцсэн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг хүн амд хүргэснээр халдварт өвчний тархалтыг хязгаарлаж, хяналтад авах, улмаар өвчлөл, эндэгдлийг бууруулж, хүрээлэн байгаа орчны эрсдэлийг багасгаснаар хүн амын эрүүл мэндийн үзүүлэлт болон амьдралын чанар сайжирна.

4.2.2. Эрүүл мэндийн эерэг үзүүлэлт, амьдралын сайн чанар нь хүн амын өсөлт, хөгжилд эерэгээр нөлөөлнө.

4.2.3. Халдварт өвчнөөс шалтгаалсан хүүхдийн өвчлөл, эндэгдэл буурч, цэцэрлэг, сургуулийн хичээлийн хоцрогдол арилна.

4.2.4. Зөв, аюулгүй бэлгийн зан үйл төлөвшиж, нийгэмд эерэг харилцаа зонхилно.

4.2.5. Халдварт өвчний улмаас эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэгчдийн тоо болон эмнэлгийн мэргэжилтний ажлын ачаалал багассанаар эрүүл мэндийн чанартай тусламж, үйлчилгээг хүн амд үзүүлэх боломж бий болж, нийгмийн сэтгэл ханамж нэмэгдэнэ.

4.2.6. Халдварт өвчинтэй тэмцэх, сэргийлэх үйл ажиллагаанд иргэн, байгууллага, салбар хоорондын хамтын ажиллагаа нэмэгдэнэ.

4.3. Хөтөлбөрийн шалгуур үзүүлэлт

4.3.1. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг дүгнэхдээ 2015 оны жилийн эцсийн үзүүлэлтийг суурь үзүүлэлт болгон ашиглах бөгөөд хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг явц болон үр дүнг дараах шалгуур үзүүлэлтээр үнэлнэ.

4.3.2. Явцын үзүүлэлт

№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь түвшин		Хүрэх түвшин		Мэдээ гаргах байгууллага	Хэрэгжүүлэх байгууллага
			Он	Үзүүлэлт	Он	Үзүүлэлт		
Хөтөлбөрийн 1 дүгээр зорилт								
1	Товлолын дархлаажуулалтын хамралтыг 95 хувьд хүргэсэн сум, өрхийн ЭМТ-ийн хувь	Хувь	2015	100%	2020	100%	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд СДЭ, сум, өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд
2	Товлолын дархлаажуулалтын бүрэн тунгийн хамралт (аймгийн хэмжээнд)	Хувь	2013	99,2	2020	99,2	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд, СДЭ, сум, өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд
3	Товлолын дархлаажуулалтын тун хоорондын завсардалтын хувь (аймгийн хэмжээнд) Тавт 3 -УГУ1 УГУ1-Гепа1 Гепа1-Гепа2	Хувь	2015	3.1% 6.4% 7,3%	2020	1.5% 2.0% 2.0%	ЭМГ	СДЭ, Сум, өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд
4	Цочмог сул саажилтын тандалт тоо	Бодит тоо	2015	0	2020	1	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд, СДЭ, сум, өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд
5	Улаанбурхан өвчний дэгдэлт, бүртгэгдсэн сэжигтэй тохиолдлыг лабораторийн шинжилгээгээр баталгаажуулдаг аймаг, дүүргийн эрүүл мэндийн байгууллагын хувь	Хувь	2015	100%	2020	100%	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд, СДЭ,сум, өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд
Хөтөлбөрийн 2 дугаар зорилт								
1	Хепатитийн вирус т халдвартай иргэдийг	Бодит тоо	2015	0	2020	20	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд,

	бүртгэх мэдээллийн цахим сүлжээнд холбогдсон нэгжийн тоо								СДЭ,сум, өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд
2	Хепатитийн В вирус халдварын эсрэг дархлаажуулалтад 24 цагийн дотор хамрагдсан нярай хүүхдийн хувь	Хувь	2015	96,4	2020	97%	ЭМГ		Нэгдсэн эмнэлгүүд, СДЭ, сумын эрүүл мэндийн төвүүд
3	Хепатитийн В вирус халдварын эсрэг дархлаажуулалтад хамрагдсан эрүүл мэндийн ажилтны хувь	Хувь	2015	76,9	2020	90%	ЭМГ		Бүх шатны төрийн болон хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагууд
4	Хепатитын вирус халдварын өвчлөл (5 жилийн дунджаар, промолиэр)	Хепатитийн вирус халдвар (нийт)	Түвшин	2011-2015	17,3	2020	7,0	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд, СДЭ, сумын эрүүл мэндийн төвүүд
		Хепатитийн А вирус халдвар	Түвшин	2011-2015	14,0	2020	4,0	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд, СДЭ, сумын эрүүл мэндийн төвүүд
		Хепатитийн В вирус халдвар	Түвшин	2011-2015	2,6	2020	2,0	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд, СДЭ, сумын эрүүл мэндийн төвүүд
		Хепатитийн С вирус халдвар	Түвшин	2011-2015	0,5	2020	0,3	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд, СДЭ, сумын эрүүл мэндийн төвүүд
5	Ариутгалын чанарыг биологийн индикатороор, уурын тархалтыг тестээр хянадаг системтэй эрүүл мэндийн байгууллагын эзлэх хувь	Хувь	2015	0	2020	30%	ЭМГ		Бүх шатны төрийн болон хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагууд
6	Хүн амын дунд хепатитийн В, С вирусийн халдварыг илрүүлэх шинжилгээнд хамрагдсан хүний эзлэх хувь	Хувь	2015	-	2020	40%	ЭМГ		Бүх шатны төрийн болон хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагууд
7	Хепатитийн С вирус халдварын эмчилгээнд орвол зохих хүмүүсээс эмчилгээнд хамрагдсан хувь	Хувь	2015	-	2020	40%	ЭМГ		Аймгийн нэгдсэн эмнэлэг
8	Хепатитийн В вирус халдварын эмчилгээнд орвол зохих хүмүүсээс	Хувь	2015	-	2020	30%	ЭМГ		Аймгийн нэгдсэн эмнэлэг

	эмчилгээнд хамрагдсан хүний эзлэх хувь							
Хөтөлбөрийн 3 дугаар зорилт								
1	Томуу болон шинэ, сэргэн тархаж байгаа халдварт өвчний дэгдэлтийн голомтод 24-48 цагийн дотор хариу арга хэмжээг эхэлсэн хувь	Хувь	2015	50	2020	60	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлэг, СДЭ, Сум өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд
2	Эрсдэлт бүлгийн хүн амыг томуугийн эсрэг вакцинаар дархлаажуулсан хувь	Хувь	2015	5	2020	15	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлэг, СДЭ, Сум өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд
3	Томуу, шинэ, сэргэн тархаж байгаа халдварт өвчний тандалт, дэгдэлтийн үеийн хариу арга хэмжээний чиглэлээр хийсэн сургалт, дэмжлэгт хяналтын тоо	Бодит тоо	2015	10	2020	20	ЭМГ	ХӨСҮТ ЗӨСҮТ ЭМГ МХГ Аймаг, сумын ЗДТГ ЭМБ-ууд
4	Шинээр боловсруулж, хэвлэл мэдээлэл, цахим сүлжээгээр хүн амд түгээсэн мэдээлэл, сургалт сурталчилгааны материалын тоо	Бодит тоо	2015	2	2020	10	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлэг, СДЭ, Сум өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд
5	Антибиотикт тэсвэржсэн нянгийн тандалтын сүлжээнд хамрагдсан лабораторийн тоо	Бодит тоо	2015	0	2020	1	ЭМГ	Аймгийн нэгдсэн эмнэлэг
Хөтөлбөрийн 4 дүгээр зорилт								
1	Сүрьеэгийн бүх хэлбэрийн бүртгэгдсэн тохиолдол (100,000 хүн амд)	Түвшин	2015	137,0	2020	140,0	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд
2	Сүрьеэгийн нас баралт (100,000 хүн амд)	Түвшин	2015	3,0	2020	2,0	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд
3	Уушгины нян судлалын шинжилгээгээр батлагдсан сүрьеэгийн шинэ тохиолдлын эмчилгээний үр дүн	Хувь	2015	85,4	2020	90	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд

4	Эмэнд тэсвэртэй сүрьеэтэй байж болзошгүй тохиолдлоос эмийн мэдрэг чанар тодорхойлох шинжилгээнд хамрагдсан хувь	Хувь	2015	100	2020	100	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд
5	Олон эмэнд болон рифамицинд тэсвэртэй сүрьеэгийн тохиолдлын эмчилгээний үр дүн	Хувь	2015	66.7	2020	71	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд

Хөтөлбөрийн 5 дугаар зорилт

1	15-24 насны залуучуудын дундах тэмбүүгийн тохиолдлын түвшин (10 000 хүн амд)	Түвшин	2015	77,3	2020	50,0	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд
---	--	--------	------	------	------	------	-----	-------------------

Хөтөлбөрийн 6 дугаар зорилт

1	Зоонозын өвчний шинэ тохиолдлын түвшин (10 000 хүн амд)	Түвшин	2015	0,5	2020	0,5	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлэг, СДЭ, Сум өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд
2	Хүний бруцеллэзыг тандаж, оношилж, эмчилдэг сумын эрүүл мэндийн төвийн эзлэх хувь	Хувь	2015	40	2020	80	ЭМГ	Сумын эрүүл мэндийн төвүүд
3	Бруцеллэзын халдварын оношилгоонд фермент холбоот эсрэг биеийн урвалын аргыг ашигладаг нэгдсэн эмнэлэг, бүсийн оношлогоо, эмчилгээний төвийн эзлэх хувь	Хувь	2015	0	2020	50		Аймгийн нэгдсэн эмнэлэг

Хөтөлбөрийн 7 дугаар зорилт

1	Талбарын тархвар судлалын сургалтанд хамрагдсан хүний тоо	Бодит тоо	2015	0	2020	1	ЭМГ	ЭМЯ ХӨСҮТ
2	Орон нутагт эрсдэлийн мэдээлэл, харилцааны баг байгуулан үйл ажиллагааг тогтмолжуулах;	Бодит тоо	2015	0	2020	1	ЭМГ	Холбогдох байгууллагууд

4.3.3. Үр дүнгийн үзүүлэлт

Хөтөлбөрийн үр дүнг үнэлэх бусад шалгуур үзүүлэлтүүд								
1	Сүрьеэгийн бүртгэгдсэн	Түвшин	2015	13,8	2020	13,8	ЭМГ	Нэгдсэн

	тохиолдол 000 хүн амд) (10							эмнэлгүүд
2	Сүрьеэгийн нас баралт (100 000 хүн амд)	Түвшин	2015	3,0	2020	2,0	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлгүүд
3	Хепатит А вирус ын цочмог халдварын өвчлөл (10 000 хүн амд)	Түвшин	2015	0	2020	0	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлэг, СДЭ, Сум өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд
4	Хепатит В вирус ын цочмог халдварын өвчлөл (10 000 хүн амд)	Түвшин	2015	1,6	2020	1,3	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлэг, СДЭ, Сумын эрүүл мэндийн төвүүд
5	Цусан суулга (10 000 хүн амд)	Түвшин	2015	8,7	2020	7,0	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлэг, СДЭ, Сумын эрүүл мэндийн төвүүд
6	Зонхилон тохиолдох бэлгийн замын халдварт тэмбүү, заг хүйтэн, трихомониаз өвчнүүд (10 000 хүн амд)	Түвшин	2015	57,2	2020	46,0	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлэг, СДЭ, Сумын эрүүл мэндийн төвүүд
7	Жирэмсэн эмэгтэйчүүдийн дундах тэмбүүгийн халдварын тархалтын хувь	Хувь	2015	3,8	2020	2,0	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлэг, СДЭ, Сум, өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд

8	Төрөлхийн тэмбүүгийн тохиолдол (100 000 амьд төрөлтөд)	Түвшин	2015	64,5	2020	0	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлэг, СДЭ, Сум, өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд
9	Хүний бруцеллёзын өвчлөл (10 000 хүн амд)	Түвшин	2015	0,2	2020	0,2	ЭМГ	Нэгдсэн эмнэлэг, СДЭ, Сум, өрхийн эрүүл мэндийн төвүүд

Тав. Шаардагдах хөрөнгийн хэмжээ, эх үүсвэр, хэрэгжих хугацаа

5.1. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг дараах эх үүсвэрээс санхүүжүүлнэ:

5.1.1. улсын төсөв, олон улсын байгууллага, гадаад орны зээл, тусламж, төсөл, хөтөлбөрийн санхүүжилт;

5.1.2. халдварт өвчин дэгдсэн онцгой байдлын үед улсын болон орон нутгийн төсөв;

5.1.3. эрүүл мэндийн даатгалын сан;

5.1.4. төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэдийн хандив, тусламж;

5.1.5. хууль тогтоомжоор хориглоогүй бусад эх үүсвэр.

5.2. Хөтөлбөрийг 2017-2021 онд хэрэгжүүлэхэд урьдчилсан тооцооллоор 466.000.000 төгрөг шаардагдана.

Зургаа. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний төлөвлөгөө

6.1. Эрүүл мэндийн газар нь хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явцын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг жил бүр хийж Аймгийн Засаг дарга, Иргэдийн төлөөлөгчдийн хуралд танилцуулна.

6.2. Орон нутгийн хэмжээнд хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явцын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг бүх шатны Засаг дарга Эрүүл мэндийн салбар зөвлөлтэй хамтран гүйцэтгэж дүгнэлт, зөвлөмж бүхий тайланг эрүүл мэндийн газарт хүргүүлнэ.

6.3. Эрүүл мэндийн газар нь хөтөлбөр хэрэгжиж дууссаны дараа үр дүнгийн үнэлгээг хөндлөнгийн байгууллагаар гүйцэтгүүлэх ажлыг зохион байгуулна.

6.4. Явцын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний дүгнэлт, зөвлөмжийг үндэслэн хөтөлбөрийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, шалгуур үзүүлэлтэд холбогдох хууль, журамд заасны дагуу нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болно.

6.5. Үр дүнгийн үнэлгээний дүгнэлт, зөвлөмж нь холбогдох бодлогын баримт бичиг боловсруулах үндэслэл болно.

Долоо. Хөтөлбөрийн удирдлага, зохион байгуулалт

7.1. Хөтөлбөрийг улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэх салбар дундын үйл ажиллагааг зохицуулах, хэрэгжилтэд нь хяналт тавих үүргийг Эрүүл мэндийн үндэсний зөвлөл гүйцэтгэнэ.

7.2. Орон нутгийн хэмжээнд хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг удирдан зохицуулах, хэрэгжилтэд нь хяналт тавих ажлыг бүх шатны Засаг дарга Эрүүл мэндийн салбар зөвлөлтэй хамтран гүйцэтгэнэ.

----oO-----